

Lehetőségeink és tennivalóink a szocialista versenymozgalom továbbfejlesztése útján

Sándor György ezredes

A szocialista versenymozgalom a legutóbbi esztendőök nagy társadalompolitikai eseménycinek, mint hazánk felszabadulása 30. évfordulójának, pártunk XI. kongresszusának, a NOSZF 60. évfordulójának hatására is újabb eredményekkel, gazdag tapasztalatokkal tovább erősödött. Önmagában e hatalmas méreteket öltő és valóban sok újjal gazdagodó időszak tapasztalatainak áttekintése is elégséges magyarázatául szolgálna annak, miért is fordul olyan nagy figyelem a mozgalom felé.

Van azonban egy másik, nem kevésbé fontos összefüggés, ami miatt a versenymozgalom helyzetének országos szintű áttekintésére sor került. Pártunk a XI. kongresszuson elfogadott új programja és ennek végrehajtását szolgáló 5. ötéves tervünk megvalósításának körülményei lényegesen különböznek az előző tervidőszak gazdasági, különösen külkereskedelmi körülményeitől. Napjainkra kialakult népgazdasági helyzet nemcsak a gazdálkodás általános feltételeit tette a korábbinál jóval bonyolultabbá, hanem a gazdálkodást elősegítő folyamatokat, – így a munkaverseny-mozgalmak szervezését is.

Mindezek, és természetesen egyéb más okok is arra készítették a felső vezetést, hogy ismételten számbavéve a tapasztalatokat, a megváltozott helyzetet, állást foglaljon a szocialista versenymozgalom legfontosabb kérdéseiben, a jövő feladataiban. Ennek jegyében 1978. okt. 4-én született meg a minisztertanácsnak, a SZOT elnökségének és a KISZ Intéző Bizottságának 1038/1977. (X. 4.) számú együttes határozata a szocialista munkaversenyről.

Néphadseregünk s ezen belül különösen a csapatok ellátásában részt vevő szervek és intézetek állományának, így a hadtápszolgálatban dolgozóknak is jelentős része polgári dolgozó, akik tevékenységében a versenymozgalom a népgazdaság más területeihez hasonló módon fontos szerepet játszik. Így nagy várakozás előzte meg a fenti határozat értelmezését és alkalmazásának szabályozását. A honvédelmi miniszter elvtárs 12/1978. (HKT) HM számú utasítása a a polgári dolgozók szocialista munkaversenyéről olyan átfogó rendelkezés, amely az említett határozat alapvető célkitűzéseinek elősegítését szolgálja néphadseregünk feladatait és jellegét figyelembe véve.

Ennek birtokában tettük elemzés tárgyává pártbizottsági ülésünkön a hadtápszolgálatban felgyülemlett tapasztalatokat, a soron levő feladatokat, amelyekről olyan igénnyel szeretném a Hadtápbiztosítást olvasókat tájékoztatni,

hogy elsősorban is a központ hadtáp szervezeteiben a munkaversennyel foglalkozóknak nyújtunk segítséget, de ha szerény mértékben is, átadjuk felismeréseinket és a munkában nyert módszereket a szolgáltatások más területein és más tagozataiban dolgozóknak. Ehhez figyelembe vettük a csapatok, magasabbegységek és seregtestek hadtápszerveinél felgyülemlett tapasztalatokat és kezdeményezéseket, amelyek a feladatok elvégzésében fontos szerepet játszottak.

Pártbizottságunk áttekintő jelentése számbavette a legutóbbi esztendő versenymozgalmának legfőbb tanulságait. Jóleső érzéssel állapította meg, hogy ezekben az esztendőkből elsősorban is a pártszervezetek aktív, kezdeményező, irányító munkájuk eredményeként valamennyi szolgálatnál és minden szervezetünkben, intézetünkben kialakultak a versenymozgalom egyéni és kollektív formái és széles körben elterjedve olyan nagyságrendben szerveződtek, hogy jelentős befolyást gyakoroltak a szervezetek előtt álló feladatokra csak úgy, mint az ott dolgozó állomány nevelésére.

A Központhadtáp versenymozgalmának fejlődéséről tanúskodnak az alábbi eredmények is: 1973-ban 800 fő, 1974-ben 1000, 1976-ban 2200 és 1977-ben 112 szocialista brigádban és 100 munkakollektívában, összesen 3300 fő nevezett be és tett vállalást a szocialista verseny valamilyen célkitűzésének elérésére. A vállalások növekedésének arányában nőtt az eredményeket elérték száma is. Így például 1974-ben a szocialista brigádtagok elismerésének és kitüntetésének egybevetése az 1976-ban kapott elismerésekkel, a következő ábra dinamizmust mutatja.

Elismerési fokozatok

Év	Szoc. brigádtag igazolvány	Zöldkoszorús jelvény	Bronz-jelvény	Ezüst-jelvény	Arany-jelvény
1974	327	153	241	133	38
1976	491	397	293	251	174

A kollektív címek elnyerésénél is az 1974 és 1976-os esztendő adatait tekintjük át:

Elismerési fokozat:

Év	Oklevél	Brigádzászló	Bronz-plakett	Ezüst-plakett	Arany-plakett
1974	16	13	18	18	3
1976	38	31	23	19	11

A felsorolt adatok bármennyire is meggyőzőek mégsem tükrözik azt a sok erőfeszítést és próbálkozást, kezdeményezést, amely elvezetett napjaink eredményeihez.

A kezdeti és menetközben is felmerült nehézségek leküzdésében, a versenymozgalom lendületének fenntartásában több tényező játszott elősegítő szerepet. A már említett és a kommunisták példaadó kezdeményezése mellett nagy szerepet játszottak az állami, a munkahelyi vezetők, akik felismerték a versenymozgalomban rejlő lehetőségeket és képességeik szerint igyekeztek azt értékesíteni.

Hallatlan értékes szervező és mozgósító munkát végeztek a szakszervezeti csoportok, a bizalmasok és a választott testületek. Igen jó felismerés volt részükről, hogy a szakszervezet nevelő és érdekvédelmi funkciójának egyik leghatékonyabb eszköze a jól szervezett munkaverseny-mozgalom és mint ahogyan az élet igazolta, – a szakszervezeti munka fontos színtereivé váltak a verseny-mozgalom kollektív formái. Ennek kézzelfogható bizonyítékát nyújtotta az 1977-ben megrendezésre került szocialista birgádvezetők tanácskozása, amely nemcsak az eredmények méltatásában, hanem a mozgalom gondjainak felvetésében, a feladatok felvázolásában is nagy segítséget nyújtott.

Ezzel párhuzamosan egyre eredményesebb az ifjúsági szervezetek mozgósító, a verseny szélesítését elősegítő tevékenysége. Ebben felhasználják a mozgalmi év által nyújtott lehetőségeket, csak úgy, mint az egyéni vállalások rendszerét is. Ahol arra mód nyílt külön ifjúsági brigádokat szerveztek.

A versenymozgalomban elért eredmények legfőbb forrásának személyi állományunk öntudatos, áldozatkész munkáját tekintjük. Azt a felelősséget és elkötelezettséget, amely mind magasabb szinten bontakozott ki a szolgálat feladatainak végrehajtása iránt. Belátható ugyanakkor, hogy a versenymozgalomban elért eredmények egyben kifejezői is annak a törekvésnek, a feladatokkal történő azonosulásnak, amely állományunkat a szervezetekhez, intézetekhez köti. Ennek állandó ápolása és bővítése voltaképp a versenymozgalom egyik alkotó eleme.

A dolgozók körében tapasztalt aktivitás fontos kiváltói voltak azok a társadalompolitikai események, amelyek újabb lendületet, még szélesebb kibontakozását eredményezték a versenymozgalomnak. Így különösen hazánk felszabadulásának 30. évfordulója tiszteletére meghirdetett versengés, a párt XI. kongresszusára indított felajánlások, a NOSZF 60. évfordulóját megelőző csepetti kezdeményezés és az azt követően kibontakozott mozgalom kétségtelen jelentős ösztönzői, előrelendítői voltak a versenymozgalomnak.

Összefoglalva hangsúlyoztatjuk, hogy az elmúlt évek versenymozgalmának eredményei mögött az állomány odaadó magatartása, a magas színvonalú szervező munka és a kedvező politikai-társadalmi események találhatók, amelyek megalapozói, előrelendítői voltak az elért sikereknek.

Ezek után joggal merülhet fel az olvasóban, miért kellett akkor a mozgalom általános irányelveit ismételten szabályozni? Hol és miben kívánunk módosítani és ezeknek mi adja a magyarázatát?

Ere válaszul ki kell térni elsősorban azokra a jelenségekre, amelyek a versenymozgalom fejlődésének velejárói, olyan kísérő jelenségei voltak, amelyek fékezően hatottak a lehetőségek hatékonyabb kihasználásában.

Elsőként azokat a problémákat vegyük szemügyre, amelyek a szervezet általános és funkcionális feladatai, valamint a versenyfelajánlások, vállalások összhangjának hiányából fakadtak. Közismert, hogy még nem is annyira régen a verseny egyetlen és fő célkitűzése az volt, hogy termelj többet és jobban, noha ez az alapkövetelmény –, igen sokféle megszorítással, számtalan körülmény figyelembevételével igaz. Így például egyáltalán nem törekedhetünk általában a többtermelésre, csak akkor, ha arra ténylegesen szükség van, ha annak anyagi, szervezeti feltételei biztosítottak. Ha azok előállítása gazdaságos és így tovább sorolhatnánk azokat a feltételeket, amelyek számbavétele nélkül a versenymozgalom szervezése megalapozatlan lenne.

Ily módon egyik fogyatékosága a versenymozgalomnak abban rejlik, hogy a szervezetek feladataival a vállalások nem voltak sok esetben úgy összehangolva, hogy a szükséges eredményeket biztosította volna. Ennek szélsőséges megnyilvánulása, amikor a versenyt sikeresnek ítélik meg, miközben a szervezet alig, vagy alacsony szinten teljesíti feladatait. A verseny szervezésének előbb említett fogyatékoságai vezettek el a formális vállalásokhoz, a versenymozgalom bürokratikus jelenségeihez, amelyek csak látszat-eredményeket jelentettek.

Ennek előfordulása nem egyszerűen a figyelmetlenség, vagy a vezetők hozzánemértéséből fakadó következmény, hanem jóval bonyolultabb okai vannak. Ezeket az okokat kell most feltárnunk és körültekintő módon a megoldások lehetőségeit is konkretizálnunk. A katonák élenjáró és kiváló mozgalmának kibontakozása során a kezdeti stádiumban hasonló jelenség ment végbe, amikor is sem elvileg, sem gyakorlatilag még nem tisztázódott a verseny nyújtotta lehetőség és a funkcionális feladat összhangját megteremtő és az ebből fakadó jobb eredmények eléréséhez vezető út.

A nehézségek gyökerei a szervezetek tevékenységének olyan sajátosságaiban találhatók, hogy néhány termelő üzemet kivéve, polgári dolgozóink túlnyomó többsége nem a termelési szférában van foglalkoztatva. A csapatok ellátását, kiszolgálását végző szervezetek és egyéb tároló intézetek vagy különösen üdültető, egészségügyi szervek munkájában igen kevés olyan egzakt mutató van kimunkálva, amelyek segítségével mérni, vagy épp összevetni lehetne az itt dolgozók munkáját. Ez lenne tehát a probléma első része. A dolog azonban tovább bonyolódik azért, hogy ezeknek a feladatoknak a megoldása más és más szervezeti és személyi feltételek alapján megy végbe a különböző tagozatokban.

Ez után újabb nehézségeket támaszt eladdig, hogy még néhány évvel ezelőtt széles körben, de még napjainkban is meg-meg kérdőjelezi magának a versenymozgalomnak a létjogosultságát is. Ha most, tehát gyakorlatilag is megkívánjuk vonni a mérleget, azt mondhatnánk, hogy az elmúlt esztendő sokféle kezdeményezésének és törekvésének hatására kialakultak és megteremtődtek a mozgalom alapjai, és most épp az említett határozat, utasítás birtokában elsőrendő feladatunk a mozgalom minőségi fejlesztése és ennek első lépéseként a funkcionális feladatok és a versenyvállalások jobb összhangjának megteremtése.

Az alaphatározat erre vonatkozóan hangsúlyozza, hogy a munkaverseny gazdasági céljainak szoros összhangban kell állniuk a népgazdasági tervekkel, valamint az azok megvalósítását szolgáló tevékenység (üzem-, munkaszervezés, anyagi ösztönzés, környezetvédelem stb.) egészével. Ezért helyes, ha a versenyvállalások alapvetően a középtávú és az éves tervekre, illetve az ezek végrehajtását szolgáló munkahelyi programokra épülnek. Fel kell karolni és tovább kell folytatni a hatékonyság növelésére, a minőség javítására, a szervezettség fokozására irányuló munkamozgalmakat. Elő kell segíteni, hogy a műszaki-technikai haladás legszélesebb társadalmi tömegebázisa, az újitómozgalom, a szocialista munkaverseny keretei között megfelelően érvényre jusson, annak szerves részévé váljon.

E célok megvalósítását szolgálja az a Hadtápfőnökségi utasítás, amely valamennyi szolgálati ág és közvetlen alárendeltségű szervezetek sajátosságait figyelembe véve intézkedik a versenymozgalom továbbfejlesztésében ránk háruló feladatokra. Ez az utasítás, valamint valamennyi szervezet vezetőjének munkaverseny szabályzata hivatott arra, hogy megteremtse elvi feltételeit a

már többször emlegetett jobb összhang elérésének. Ennek során a vezetőszervek (HM főcsoportfőnökségek, fegyvernemi és szolgálatfőnökségek, főosztályok, se-regtestparancsnokságok), meg kell határozzák az irányításuk alá tartozó vállalatok és katonai szervezetek legfontosabb feladatait, az értékelés alapját képező műszaki és gazdasági mutatókat.

Amikor azonban a követelmények kidolgozása kerül napirendre újabb nehézség támad. A kérdés úgy merül fel, hogy a versenymozgalom követelményrendszere összhangban kell, hogy legyen a szervezet, intézet feladataival, akkor, egyáltalán van-e különbség a szolgáltatói tevékenység követelményrendszere és a verseny követelményrendszere között? Ha nincs különbség – de már az eddigiekből látható, hogy lényeges különbség nem is lehet – akkor az újabb probléma úgy fogalmazódik, kell-e vajon vállalni azt, ami egyébként is munkaköri előírás, ami úgymond kötelező? Ahelyett, hogy a kérdéseket tovább sorolnánk próbáljuk megválaszolni a felmerült gondokat. Az talán a fentiekből is kitűnik, hogy a munkahelyi, az intézeti vezetők a korábbiaknál körültekintőbben kell, hogy az éves, féléves tervfeladatokat meghatározzák, mert hiszen annak hiánya vagy túlságosan is általános jellege kétségesse tenné az egész mozgalom komolyságát. Ez az észrevétel ugyanakkor rámutat egy olyan fontos hatásra, amely épp a dolgok e széles körű mozgalmából fakad, nevezetesen szervezettebb, tervszerűbb munkát, hozzáértőbb vezetést kíván.

Az előbbi gondolatokhoz visszatérve a kötelező feladatok vállalásának szükségessége vagy lehetősége a szocialista versenymozgalom lényegének megértésével van kapcsolatban. Azt a problémát kell ennek során eldönteni, hogy ha az előírt feladatok teljesítéséről van csupán a mozgalomban szó, akkor mi az a többlet, amely a versenyből származik, most csak a dolog gazdasági vetületét figyelembe véve? Vagy másként közelítve, mit tudunk tenni ha nem teljesíti a vállalását a dolgozó, hiszen ez azt is jelenti, hogy nem teljesítette, vagy csak részben teljesítette munkaköri kötelmét.

A versenymozgalomban tett vállalások értéke az előbbi egybeesés ellenére is eltérő minőségben ismerhető fel. Megítélésünk szerint a versenyvállalás során három olyan minőségi jegy, vagy összefüggés húzódik, amelynek értéke a számszerű mutatókon túl is érzékelhető.

a) Mindenekelőtt a versenyvállalás során ahányszor a dolgozó a tervfeladat teljesítésére tesz vállalást, akkor olyan mozzanata jelenik meg a tevékenységnek, amelyben a dolgozó önként, szabad elhatározásának a kötelező feladattal történő azonosulásának folyamata megy végbe. Az a változás, amely a meg kell csinálni előírást az egyén számára meg akarom csinálni aktussá válik. Ennek a szójátéknak is felfogható megközelítésnek, igen komoly tartalma van. Ebből a tartalmi változásból következik egy összehasonlíthatatlanul magasabb felelősségérzet, aktivitás és kezdeményezőkézség teremtődik. Ez több a kötelezőnél. Ez már a sajátta tevés előfeltétele, a munkához való viszonyváltozás nélkülözhetetlen része.

A nem termelő üzemek, intézetek és szolgáltatási csoportok munkamoráljának, a munkaszeretet növelésének egyik nehézsége azzal is összefügg, hogy az itt dolgozók munkaköri kötelme igen általánosságban szabályozott, – nehéz is persze egész pontosan megfogalmazni. Ezekhez a munkakörökhöz sokkal bonyolultabb a szerepazonosulás és szereptársítás jelensége, ami összességében csökkenti az aktivitást, a munkában elnyerhető kielégülést. Ezért is üdvözölhetjük örömmel, hogy most a verseny továbbfejlesztésének szüksége nyomán

is újabb erőfeszítések bontakoznak ki a szabályozottság, a feladatok pontosabb körvonalazása érdekében. A munkakörből származó feladatokkal történő azonosulás, ezek önkéntes vállalása minőségileg több mint a munkaszerződés megkötésében rejlő ösztönző.

b) A szocialista versenymozgalom során tett vállalások a munkaköri feladatok ellátásának nem egyszerű, önkéntes vállalását, hanem annak magasabb szinten, jobb effektussal, nagyobb hatékonysággal történő vállalását, még pontosabban, teljesítését ígérik. Ez tehát az a másik fontos forrás, amely a mozgalom eredményéből, a feladatok magasabb szintű teljesítését segítik elő. Az egyes munkakörökkel összefüggő feladatok teljesítése elvárás. Ha ezt jobban, eredményesebben végzik és abban teljesítik túl, amelyben és ahogyan az a szervezet, vagy szolgáltatás hatékonyságát növeli, akkor ez olyan többlet, amely nagy értéket képvisel.

c) A szocialista versenyben az általános és munkaköri feladatok mellett, azokkal legtöbbször közvetett összefüggésben levő olyan dolgok vállalása is fontos alkotó elem, amely az egyén és a közösség javát szolgálja. Ezeknek a vállalásoknak a többsége a szocialista élet és gondolkodás elősegítését szolgálják és mindenképpen többlet kívánnak a versenyben részt vevőtől, mint azt közvetlen funkciója meghatározná. Mindhárom összetevőnek van egy igen lényeges oldala. Itt és ezekben a kérdésekben a dolgozók nem egymás rovására esetleg ellen, hanem éppen ellenkezőleg egymás megsegítésére törekcsenek.

Ennek során társadalmi, közéleti hasznossága bontakozik a mozgalomnak és teljesítése mély hatást gyakorol a személyre éppúgy, mint környezetére.

A dolog szűk értelmezése azt mondaná, hogy e feladatok teljesítése során bontakozik ki a versenymozgalom nevelő, emberformáló szerepe, hatása. Ez azonban közel sincs így. A versenymozgalomban szereplő valamennyi összetevő az általunk most felbontott valamennyi komponens aktív szerepet játszik a személyiség formálásában, az emberek nevelésében, önévelésében.

Már az eddig vizsgált kérdések is mutatják mennyire alapvető kérdés az új utasítás azon követelményének teljesítése, amely a mozgalmat a tényleges szükségletek szolgálatába állítja. A hadtápszervezetek tekintetében pedig a további előrehaladás kulcskérdését képezi ez. Amilyen módon tovább tudjuk fejleszteni az állomány tennivalóit meghatározó követelményrendszert, olyan mértékben várhatjuk a mozgalom hatékonyságának további növekedését is. A fenti meditáció úgy gondoljuk segíthet a gyorsabb előrehaladásban.

Tapasztalataink a versenymozgalom olyan fogyatékoságára is felhívták figyelmünket, amelyek azok folyamatosságát és ebből fakadóan eredményességét is csökkentették. Arról van szó itt mindenekelőtt, hogy a versenymozgalom szervezésének kezdete, a vállalások megtétele és az értékelés között húzódó időszakban sok helyütt megfeledeztek a menet közbeni értékelésekről, a dolgozók folyamatos tájékoztatásáról. A tervidőszakok kezdete során igen komoly felelősség hárul a vezetőkre a versenyvállalások megtételének hozzáértő orientálása tekintetében. Az egyes dolgozó áttekintése, előrelátása korlátozottabb - vezetőknél és ez is indokolja aktív vagy segítő közreműködésüket.

A vállalások elfogadását követően a nyilvánosság és a szakaszos értékelés az a két legfontosabb ösztönző erő, amely a rendezvények sodrásában is ki tudja bontakoztatni a versenytől várható hatásokat. Sajnos több ok miatt az elmúlt évben is voltak vállalások és a versenybe benevezett közösségek, amelyek teljesítményében a tett vállalások nem eredményeztek magasabb szintet.

Egyszerűen fogalmazva ezek az eredmények a versenytől függetlenül születtek. Ez egyben minősítés, hiszen a folyamatos, jól szervezett verseny jobb eredményeket biztosított volna.

A verseny folyamatosságának, életképességének fogyatékoságai azzal is együttjártak, hogy nem bontakozott ki kellőképp e tulajdonosi szemlélet az erre épülő gondolkodás és magatartásmód. Az új határozat arra is ösztönöz bennünket, hogy a versenymozgalom tovább szélesítse a dolgozók demokratikus fórumának, a munkahelyi demokráciának hatókörét. Hiszen a rendszer értékelések és az eredmények vagy eredménytelenségek nyilvánossága aktivizáló szerepet játszik és arra készíti a dolgozókat, hogy az általuk fontosnak tartott, a verseny sikerét gátló körülményeket szóvá tegyék.

Előfordult szervezeteinknél az is, hogy az értékelésnél a számszerű és gazdasági értékkel bíró eredményeket vették csak figyelembe és eltekintettek egyéb – a vállalások eredményeként létrejövő –, de hasznosságát nehezen kimutatható következményeitől, azokat nem vették figyelembe. Az sem volt azonban ritka, hogy csak az utóbbiakat tartották fontosnak és a konkrét teljesítményektől majdnem függetlenül ítélték meg egyes emberek vagy közösségek munkáját.

Zavarta a világos eligazodást az a probléma is, hogy egyesek a megítélésnél vagy csak a korábbi eredményekhez történő viszonyítást vagy csak mások eredményeivel való összevetést tartották egyedül helyesnek. Ebben mindkét értékelési mód együttes figyelembevétele sem elég, hiszen minden esztendővel a körülményekben is változások mennek végbe, a feltételek is módosulnak amelyektől nem lehet eltekinteni.

Végül gondjaink számbavétele során nem feledkezhetünk meg arról, hogy az eddigieknél jóval nagyobb figyelmet kell fordítanunk a verseny-ember, gondolkodást formáló hatásának eredményesebb felhasználására. A korszerű nevelés tanterv komplex nevelés szükségességét igazolja, ezen belül a munkára nevelés elsődrendű fontosságát hangsúlyozza. A munka nevelő hatásának felismerése régi időkre nyúlik vissza, de csak a szocialista pedagógia ismerte fel, hogy minél szervezettebb a munka, annál valószínűbb pozitív hatása. Sőt. A munka szervezetsége sem elég önmagában. Csak a társadalmilag hasznos munka, csak a helyes és igaz eszmék által motivált munka töltheti be igazán eredményes módon nevelő szerepét.

Gyakori jelenség ezzel ellentétben, hogy dolgozóink konkrét elfoglaltságuknak, mindennapi munkájuknak alig tudják társadalmi jelentőségét, fontosságát. Ennek hiányában lényegesen csökken a munka által kiváltott nevelés hatékonysága. Vitathatatlan, nem könnyű például egy textiltisztító és javító üzem vasalónőjének munkáját a haza fegyveres védelmének feladatával összekapcsolni. De ha sikerül megértetni vele munkájának fontosságát a katonai szolgálat körülményeinek és feltételeinek biztosításában, akkor a mégoly monoton munkájának is olyan eszmei társulása teremthető meg, amely szebbé és értelmesebbé teszi mindennapi tevékenységét.

Ha a versenymozgalom szervezésében fellelhető fogyatékoságok okait keressük, első helyre kétségtelenül azokat a szemléletbeli fogyatékoságokat kell tennünk, amelyek a mozgalom szerepének és helyének megítélése körül napjainkban még fellelhetők. A gazdag és jó tapasztalatok ellenére sem mondhatjuk még el, hogy mindenki egyformán érti és helyesen alkalmazza a szocialista versenymozgalom szervezésének lenini elveit.

Így a mozgalom kérdéseit áttekintő pártbizottsági ülésünkön is polémia tá-

madt a mozgalom önkéntességének, a tömegek kezdeményezésének értelmezése körül is. Voltak felszólalók akik az önkéntesség fogalmát azonosították a spontaneitással. Lenin a nagy kezdeményezés tapasztalatait elemezve a kommunista-szombatokról nem az állította, hogy az a tömegek spontán megmozdulására bontakozott ki. Azt bizonyította, hogy a tömegekben spontánul kialakult tenni-akarás a szervezett kimmunista-szombat nagyszerű eredményeiben vált kézzelfoghatóvá, hasznos cselekedetté. Ez napjainkban is azt jelentheti, hogy a tömegekben megmutakozó, a helyes politika eredményeként kibontakozó egyetértés és cselekvő tenniakarás szándékát kell szervezett formákban az alapvető célok szolgálatába állítani.

A versenymozgalmat ugyanakkor eszköznek tekintette Lenin a termelés növelésének, az anyagi gazdagodás forrásának, az új társadalmi kapcsolatok létrehozásának. A mozgalom elősegítője az új munkafegyelem és munkaszervezés formájának. Ezekből következnek a verseny funkciói: a gazdasági, a szociális és a nevelő funkciója. A felsoroltak helyes értelmezése és egységes felfogása a további előrelépés nélkülözhetetlen eszköze. Ez irányú szemléletformálás fontos feladata mindenkinek akinek tisztése a versenymozgalom szervezése, irányítása.

Ebből fakadóan a következő jelentős problémakör a verseny szervezésével és irányításával kapcsolatos teendők megítélése és fejlesztésének további körvonalazása. Ma már a közfelfogás úgy tartja, hogy minden vezetőknek kötelessége e versennyel foglalkozni. A problémát abban látjuk, hogy nem alakult ki helyes munkamegosztás a vezetőszervek (állami-, párt-, szakszervezet és ifjúsági szervezet) között és ebből adódóan nálunk a párt-szervezetekre nagyobb terhek hárulnak egyrészt, másrészt gyakori jelenség az is, hogy mindenki foglalkozik mindennel. Ezért is mi arra ösztönözzük munkatársainkat, szervezeteink állami, párt- és tömegszervezeti vezetőit, hogy mindenki funkciójának megfelelő mértékben és kérdésekben végezze tennivalóit a verseny vonatkozásában. Ehhez is a most kiadott határozat fontos támpontot nyújt azzal, hogy kimondja a munkaversenymozgalom kibontakoztatásának elősegítése és ösztönzése, valamint a versenyben kitűzött célok eléréséhez szükséges feltételek biztosítása a gazdasági vezetők munkaköri kötelessége. Vezetői funkciókat gyakorolva figyelemmel kell lenniük arra, hogy a munkaversenyben a dolgozók önkéntes elhatározással vesznek részt, többlet-teljesítményre irányuló feladatokat, vállalásokat teljesítenek ezért a verseny irányításában különös fontossága van a meggyőzésnek, a demokratikus módszereknek.

A szakszervezetek és a KISZ-szervek sajátos eszközeikkel irányítják az üzemi demokrácia fórumain és a mindennapi érdekvédelmi tevékenységgel összekapcsolva szervezik a dolgozók kezdeményezéseinek kibontakozását, segítik a munkaversenymozgalom fejlődését. Észrevételeikkel, javaslataikkal támogatják a gazdasági vezetők ez irányú tevékenységét, ugyanakkor társadalmi ellenőrzést is gyakorolnak.

A vezetők feladataik teljesítése során irányadónak tekintsék a hadtápfőnöki utasítást és az abban foglalt elvi követelmények alapján határozzák meg minden egyes dolgozó, műhely, raktár, osztály elé állítható konkrét követelményeket. Ennek elősegítését szolgálja az az elhatározásunk is, hogy pártbizottságunk éves munkaprogramjában, a szolgálatfőnökök évi kiképzési intézkedéseikben konkrétan meg fogják határozni az elkövetkező tervidőszakra szóló követelményeit a szocialista versenymozgalomnak.

Érdemes azt is figyelembe venni ennek során amit a versenymozgalom tár-

sadalmi feladatairól a határozat megjelöl. Társadalmi céljaul a napirenden levő közösségi feladatokat, a személyiség és a szocialista tudat sokoldalú fejlesztését állítja. Felhívja arra is a figyelmet, hogy a dolgozók szabad napjain munkaakciók, kommunista műszakok csak kivételesen, jelentős társadalmi célok megvalósítása érdekében szervezhetők. Fokozottan kell ügyelni arra, hogy ezek a dolgozók önkéntes elhatározásán alapuljanak és pihenő idejüket csak ésszerű mértékig vegyék igénybe.

Minden szolgálat jellegénél fogva természetesen olyan sajátossággal gazdagítja a hadseregben folyó versenymozgalmat, amely az adott szolgálat funkcionális körülményeiből fakad. Ennek egyik mondhatni igen bonyolult területe az egészségügyi intézetekben folyó mozgalmak helyzete. Ebben is a vita arra a következtetésre jutott, hogy bár a gyógyító munkát nem lehet versenyben végezni, a gyógyító munkát végzők között célszerű és eredményes a versenymozgalom kibontakoztatása. A követelmények itt is az alapvető funkciók teljesítésének, jó szinten történő teljesítésének alapján fogalmazódhatnak, amelyek egy részének igen egyértelmű és konkrét mutatói vannak, más részét pedig az adott egészségügyi intézet belső körülményeinek figyelembevételével kell meghatározni.

Az egészségügyi intézetekben vallott felfogásunkhoz viszonyítottan a csapat egészségügyi szolgálatnál is indokoltnak tartjuk a mozgalom szervezését megszeménoen figyelembe véve a helyi feltételeket. Igen körültekintően kell a mutatókat kiválasztani, hogy azok nehogy ellentétes tendenciák kibontakoztatását segítsék elő.

Ezt a sort folytathatnánk az élelmezés, a ruházat, az üzemanyag, a közlekedés területén éppúgy, mint az üdülık vagy épp a gyermekintézetek tevékenységére vonatkozóan.

Példaul hasznos kezdeményezésnek ítéłhető meg, hogy az élelmezési szolgálat a katonák élelmezési helyzetének további javítása érdekében kiszélesítette az egész néphadseregére a szakácsok számára meghirdetett versenymozgalmat. Ennek pontos követelményrendszere olyan teljesítésekre ösztönöz, amelyek mindenképp az étkezések minőségi javulását eredményezi. Itt szeretnénk arra is felhívni a figyelmet, hogy valamennyi elérhető cím követelményrendszere akkor lehet teljes, ha benne megvan jelölve az a néhány kizáró ok is, amelynek előfordulása a cím odaítélését nem teszi lehetővé. Ez is, valamint az új határozatnak az az elve, hogy egy-egy időszakban az állomány csak egy meghatározott aránya érheti el például a kiváló dolgozó címet (5⁰/₀-a) elő fogja segíteni a címek rangjának, megbecsültségének növekedését.

Az eddig áttekintett nehézségeket tovább bonyolítja az a szervezeti adottsága a felsorolt szolgálatoknak, hogy többségüknél a feladatok végrehajtásánál együtt munkálkodnak a polgári dolgozók a hivatásos állományú és sorállományú katonákkal. Ebben a kérdésben is eljutottunk ahhoz a felismeréshez, hogy a szocialista versenymozgalom egyéni formái mellett a kollektív formák kialakítását csak az előbb említett, az, azt a feladatot együtt végző katonákkal célszerű szervezni.

Ügy gondoljuk, hogy a hivatásos állományú és sorállományú katonák épp a hadsereghez való erős kötődésük, elhivatottságuk alapján élenjárói, példamutatói kell legyenek e nemes mozgalomnak. Az értékelések során az általuk nyújtott teljesítéseket is külön, számba kell venni, de elismerésükre az erre a kategóriára kialakított és jól bevált gyakorlatot kell alkalmaznunk. Azokban a

csoporthoz pedig, amelyekben a vezető ebből az állományrétből kerül ki, a néphadsereg élenjáró és kiváló mozgalmában alkalmazott elismerési formák analog érvényesítésére kell törekednünk.

Az elismerések rendszeréről külön is szólni kell. Évek óta fel-fel merülő kívánság, hogy a versenymozgalom anyagi elismerése önállóan, a mostani rendelkezésektől eltérő alapról kerüljön kifizetésre. Minden bizonnyal ebben a törekvésben egy igen egyszerű szándék húzódik, az emberek szeretnének több pénzt kapni. A meglévő és a beralapból származó lehetőség bővítése ezt eredményezné. Ez az út feltehetően kevésbé járható, hiszen a dolgozók pénzbevételei az életszínvonal politikai részét képezik, pontosabban a gazdasági lehetőségek alapján ítéltetők meg. Mégis elgondolkoztató épp e nézetek tartóssága miatt az a mechanizmus, amely az ilyen célú kifizetések behatárolását érinti. Olyan sokféle kötelezettség automatizmusa fejlődött ki a fizetésen kívüli pénzügyi juttatások tekintetében, hogy ma már egy vezetőnek nagyobb gondot nem az jelent, hogy kit részesítsen elsősorban is elismerésben, hanem az, hogy úgy ossza fel a rendelkezésre álló jutalmazási keretet, hogy az érvényben levő szabályok és az általuk előírt kötelezettségek kielégüljenek.

A versenymozgalom átfogó szabályozásának néhány kérdéséről szóló áttekintésünket két gondolattal kívánjuk bezárni. Az első arra vonatkozik, hogy a dolgozók széles tömegének bevonása e mozgalomba társadalmi ügy, de minden egyes dolgozó személyes ügye is. Ebben a folyamatban – más feltételek létrejöttével együtt – teremődik meg a munkához való új viszony tudati feltétele, válik egyre inkább valamennyiünk számára a munka az alkotás, az önmegvalósulás, a kiteljesedés valóságos eszközévé a létfenntartás mellett. Ennek eredménye segíti elő, hogy a munka legfőbb szükségletté váljék.

A másik gondolat arra ösztönözne, hogy még nagyobb figyelemmel szervezzük és irányítsuk a versenymozgalmat és csökkentjük annak formális vonásait, amelyek többet ártnak az előbb jelzett célkitűzés megvalósulásában, mintha egyáltalán semmit sem tennénk.

Azzal a biztos tudattal fejezhetjük be áttekintésünket, hogy mint az elmúlt években úgy a jövőben is épp az említett források további gazdagodása révén a most bevezetésre kerülő új versenyszabályok – amelyek eredményeként tovább növekszik az elismerések társadalmi megbecsültsége is – a hadtápszolgálatban dolgozó állomány munkájának újabb fellendülésével, a körökben folyó nevelőmunka szilárdulásával fog együttjárni.